

The Requirements of Rural Residents for Achieving Sustainable Livelihood (Case Study: Sarfariab District of Charam County)

Ahmad Roumiyani¹ – Hamdollah Sojasi Qeidari^{*2} – Hamid Shayan³- Soroush Sanaiee Moghaddam⁴

1- Ph.D. Candidate in Geography & Rural Planning, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

2- Assistant Prof. in Geography & Rural Planning, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

2- Full Prof. in Rural Geography, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

2- MSc. in Geography & Rural Planning, University of Zanjan, Zanjan, Iran.

Received: 11 February 2017

Accepted: 1 November 2017

Extended abstract

1. INTRODUCTION

Development is a multi-dimensional process which is investigated through a variety of perspectives. In many definitions, development includes themes such as the intellectual maturity of rural residents in identifying and solving problems related to themselves and their society. As a result, meeting the essential needs of development with the aim of achieving a better quality of life as well as healthcare is regarded as equal for everyone and it is based on the public participation of people, the orientation of which is determined by themselves with focus on intersectional cooperation. Given the sustainable life approach as a strategy for rural development, it has become a desirable pattern for the empowerment and capacity building in rural regions parallel to changing lifestyle in development theories and it is considered as a significant means to achieve sustainable development.

2. THEORETICAL FRAMEWORK

Livelihood is considered sustainable when it is capable of resisting against unexpected pressures and damages along with restoring itself without harming natural resources as well as improving its assets and capabilities in the future. Hence, the major topic of LTEC is providing for rural entrepreneurs who are interested in development and present their entrepreneurial theories to the

market and attempt to realize them; consequently, rural communities have requirements similar to those of urban societies which need to be addressed and analyzed. In this case, requirement is considered as a situation in which the status quo is far from the desired condition. In essential requirements approach, it is attempted to specify an absolute minimum of the required resources aimed at long-term physical welfare. The notion of poverty line is derived from this very idea and includes the amount of income required for meeting the essential needs. This approach is particularly useful in the area of developmental cooperation and indicates what a society needs in order to survive and maintain their existence. Furthermore, it determines the actions that should be taken in order to help the poor reach above the poverty line. The theory of essential requirements does not emphasize on investing in effective economic activities, whereas the sole survival of the society is emphasized exclusively. In this regard, in Maslows hierarchy of needs theory, the notion of fulfillment is considered synonymous to fulfilling, providing, and meeting the needs. Fulfilling the needs involves a set of states such as strength, agility, pleasure, and reward. Following the fulfillment of a single level of requirements, the needs in other levels become important which may dominate one's behavior until the lowest hierarchy is reached.

3. METHODOLOGY

The present inquiry is an applied, descriptive-analytical study which is conducted using the survey method as well as questionnaires. The population of the study includes the rural communities in Charam city; according to a 2011 census, there are 81 populated and 21 unpopulated villages which entail more than 8076 people (1966 families). In this study, 10 villages were selected through spot sampling as this method is majorly used for studying the phenomena and features of geographical locations and regions. In these chosen regions, villages have been formed mostly due to the natural geographical environment (such as the type of land, vegetation species, minor climates, the quantity and quality of water, and so on) as well as human phenomena (population, economic activities, etc.). The total population of these 10 villages included more than 1725 families which according to the Cochran formula and 0.5 margin of error, 272 questionnaires were provided and distributed randomly among the people. Accordingly, in order to examine the needs of rural residents in line with sustainable livelihood, simple random sampling was used. Following data collection and their processing in software settings such as SPSS, data were analyzed at the regional level. Additionally, for this investigation, 19 indices and 60 variables were provided for the questionnaire according to the Likert scale; descriptive and inferential statistics was used for analyzing the data. In general, the reliability and validity of all the indices were obtained as 0.852 which denotes the satisfaction and sustainability of the index among the rural areas of the study.

4. DISCUSSION & CONCLUSION

Given the significance of livelihood approach in human development activities particularly in underdeveloped areas, the present study was conducted with the purpose of analyzing the needs of rural residents as well as explaining the effective factors in line with achieving sustainable livelihood in Sarfariab region, Charam city. The results of the study showed that through factor analysis of the views given by 272 rural residents, 14 factors were extracted and nominated as the effective factors in rural requirements corresponding to sustainable livelihood. The first factor, rural infrastructural needs (facilities and equipment) was introduced as the most important one involving more than 13% of the whole variance. Factors including the needs for healthcare, housing, passages, rural residents credits, income generation and employment, cooperatives, industrial and manufacturing factories, dispute resolution centers and associations, leisure time, sociocultural, technology, sports, business, and environmental education described 4.81, 3.78, 3.36, 2.94, 2.89, 2.80, 2.68, 2.56, 2.43, 2.38, 2.31, and 2.17% of the whole variance for the effective variables on the requirements in line with rural sustainable livelihood, respectively; in total, these factors describe 52.433% of the variance for all variables.

Key words: LTEC Model, sustainable livelihoods, livelihood development, Charam County.

Acknowledgments: This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

How to cite this article:

Roumiyani, A., Sojasi Qeidari, H., Shayan, H. & Sanaiee Moghaddam, S. (2018). The requirements of rural residents for achieving sustainable livelihood (Case study: Sarfariab District of Charam County). *Journal of Research & Rural Planning*, 6(4), 183-203.

<http://dx.doi.org/10.22067/jrrp.v5i4.62522>

نیازمندی‌های روستاییان برای دستیابی به معیشت پایدار

(مطالعه موردی: بخش سرفاریاب - شهرستان چرام)

احمد رومیانی^{۱*}، حمدالله سجاسی قیداری^۲، حمید شایان^۳، سروش سنایی مقدم^۴

۱- دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۲- استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۳- استاد جغرافیای روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۴- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳ آبان ۱۳۹۶

تاریخ دریافت: ۲۲ بهمن ۱۳۹۵

چکیده

اهداف: هدف از این پژوهش، بررسی نیازمندی‌های روستاییان در راستای معیشت پایدار در بخش سرفاریاب (شهرستان چرام)، استان کهگیلویه و بویراحمد است و به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال کلیدی است که: در راستای دستیابی به معیشت پایدار کدام نیازمندی‌های روستاییان اولویت دارند؟
روش: روش مورد استفاده توصیفی و تحلیلی است و برای گردآوری داده‌ها از روش میدانی استفاده شد. در این راستا، جامعه آماری این تحقیق، ده روستا بالغ بر ۱۷۲۵ خانوار بوده است که براساس فرمول کوکران و با خطای، ۰/۵، ۲۷۲ پرسش‌نامه به دست آمده و به صورت تصادفی بین مردم روستاها پخش و توزیع شده است و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل عاملی استفاده شد.

یافته‌ها/ نتایج: نتایج تحلیل عاملی از دیدگاه‌های ۲۷۲ نفر از روستاییان به ۱۴ عامل به‌عنوان مؤثر در نیازمندی‌های روستایی به‌منظور برقراری معیشت پایدار استخراج و نام‌گذاری شد؛ به طوری که عامل اول و دوم، نیازهای زیرساختی-زیربنایی (تأسیسات و تجهیزات) و عوامل نیازهای بهداشتی و درمانی روستایی هر کدام به ترتیب با تبیین بیش از ۱۳ و ۴ درصد از کل واریانس به‌عنوان مهم‌ترین عامل معرفی شد و عامل‌های ورزشی و تجاری و نیازهای آموزش زیست-محیطی، هر کدام با ۲/۳۱ و ۲/۱۷ درصد از کل واریانس متغیرهای مؤثر بر نیازمندی‌ها در راستای معیشت پایدار روستایی را تبیین کردند و در سطح پایین-ترین عامل‌ها قرار گرفتند.

کلیدواژه‌ها: مدل ال تی ای سی، معیشت پایدار، توسعه معیشتی، شهرستان چرام.

ارجاع: رومیانی، ا.، سجاسی قیداری، ح.، شایان، ح. و سنایی مقدم، س. (۱۳۹۶). نیازمندی‌های روستاییان برای دستیابی به معیشت پایدار (مطالعه موردی: بخش سرفاریاب- شهرستان چرام). *مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*، ۶(۴)، ۲۰۳-۱۸۳.

<http://dx.doi.org/10.22067/jrrp.v5i4.62522>

۱. مقدمه

۱.۱. طرح مسأله

امروزه توجه به روستاها به‌عنوان بخش پایه و ضروری توسعه هر کشوری است؛ زیرا عمده جمعیت فقرای جهان در مناطق و بافت‌های روستایی کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند (مهدوی و شمس‌الدینی، ۱۳۹۲، ص. ۲۱). تغییراتی عمده در تفکر روستایی در نیم‌قرن اخیر رخ داده و رهیافت معیشت پایدار روستایی به‌طور بالقوه در کشورهای در حال توسعه در تلاش برای کاهش فقر روستایی، مطرح شده است. بنابراین، رفع نیازهای اساسی توسعه، با هدف دسترسی به زندگی و کیفیت بهتر با تحقق معیشت برای همه یکسان تلقی می‌شود و بر پایه مشارکت مردم و دولت‌ها استوار است که جهت آن توسط خود مردم تعیین شده و همکاری‌های بین بخشی را مورد توجه قرار می‌دهد (فدایی و زاهدی، ۱۳۸۵، ص. ۱۴). از این رو، رویکرد معیشت پایدار از تعدادی رهیافت‌های متفاوت استفاده می‌کند و با ترکیب این رهیافت‌ها سامانه‌ای را برای ایجاد معیشتی پایدار به وجود می‌آورد. به این ترتیب، هر کدام از رهیافت‌های مورد استفاده در معیشت پایدار به تنهایی چنین نتیجه‌ای را به وجود نمی‌آورند؛ بلکه در قالب ابعاد اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، زیست‌محیطی، کالبدی، آموزش و ارزش‌ها جامعه محقق خواهد شد (موکرجی، ۲۰۰۹).

امروزه برنامه‌ریزان کشورهای در حال توسعه عمدتاً به این مطلب پی برده‌اند که بررسی نیازهای مردم روستایی نقش مهمی در بهبود معیشت پایدار ایفا کرده است و به این امر اشاره دارند که بهبود دسترسی جوامع روستایی به خدمات اساسی، ابزار مهم در شتاب‌بخشیدن به توسعه منطقه‌ای به شمار می‌رود (عناستانی و جوانشیری، ۱۳۹۳، ص. ۳۶). با در نظر گرفتن اهمیت و نقش پاسخ‌گویی به نیازمندی‌های روستاییان، تأمین معیشت پایدار به دنبال خواهد داشت که موجب افزایش بهره‌وری نرخ اشتغال در بین جوامع روستایی و توانایی برآورده‌ساختن نیازهای اولیه زندگی و یک معاش پایدار خواهد شد. به همین دلیل، توجه به این موضوع ضروری است و توجه صاحب‌نظران، برنامه‌ریزان و جامعه‌شناسان را به خود اختصاص داده است.

از آن‌جاکه زندگی خانوارهای روستایی با چالش‌های متعددی مانند کمبود نیازها در پی نبود حداقل استانداردها برای زندگی، آماده‌نبودن بسترهای اقتصادی مناسب برای جذب سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و سایر صنایع جانبی در کنار تولیدات کشاورزی، پایین‌بودن سطح سواد، تخریب منابع طبیعی و مسائل قومی و قبیله‌ای و غیره، موجب تحت‌الشعاع قرار گرفتن تمام ابعاد زندگی آن‌ها خواهد شد. بنابراین، توجه به نیازهای روستاییان در مسائل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و روانی از ضروریات است و توجه به برقراری یک معیشت پایدار در سطح خانوارهای روستایی باید در اولویت ویژه‌ای قرار گیرد (هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۸۸، ص. ۷).

با توجه به اهمیت موضوع و پیشینه تحقیق و بررسی نیازها و مطالعات اولیه، ما یک مفهوم «توسعه جامعه کامل/ مدل نسل معیشتی» را به‌عنوان یک چهارچوب برای طرح ال تی ای سی مطرح کرده‌ایم. این مدل مفهومی توضیح می‌دهد که چه‌طور مداخلات با ایجاد یک ال تی ای سی در یک روستا با تغییرات اجتماعی فرهنگی، اجتماعی تکنولوژیکی و اجتماعی اقتصادی مطلوب که مورد نیاز توسعه کیفیت زندگی روستاییان است، ترکیب می‌شود. این امر روشن‌کننده روابط متقابل بین نیازها، استراتژی‌های مداخله‌ای بوده و نتایج مورد انتظار و هدف پژوهش حاضر با نمایش برقراری ارتباط بین آن‌ها است. بنابراین، تفاوت این مطالعه با دیگر مطالعات در این است که ضمن معرفی مدل نسلی معیشتی و فاکتورهای معیشت پایدار، در بین روستاهای مورد نظر می‌پردازد، نیازمندی‌های روستاییان را از دیدگاه مردم محلی مورد بررسی قرار داده است و توجه مسئولان و نهادهای دولتی را در جهت پاسخگویی به نیازمندی‌های روستاییان در راستای معیشت پایدار آن‌ها مورد بررسی و ارزیابی قرار داده است و به‌عنوان راهبردی در راستای تقویت پایدار سکونت‌گاه روستایی قرار گیرد.

منطقه مورد مطالعه این پژوهش، به دلیل قرار گرفتن در بین کوه‌های سربه‌فلک‌کشیده دنا و زاگرس، فاصله از مرکز شهر و شهرستان، انزوای جغرافیای بین روستاها و پایین‌بودن سطح شغلی و درآمدزایی با مشکلات زیادی روبه‌رو بوده است و از طرف دیگر، نیاز روستاییان به زیرساخت‌های رفاهی و

راستای دستیابی به معیشت پایدار کدام نیازمندی‌های روستاییان اولویت دارند؟

۲.۱. پیشینه تحقیق

بنابراین، علی‌رغم اهمیت پایداری، مطالعات اندکی در زمینه معیشت پایدار صورت گرفته است که در جدول (۱) به تعدادی از آن‌ها اشاره شده است.

خدماتی (تجهیزات و تأسیسات)، ارتباطی و نقلی و غیره زمینه را برای بررسی این موضوع در منطقه مورد مطالعه فراهم کرده است. بنابراین، هدف از این پژوهش بررسی نیازمندی‌های روستاییان برای دستیابی به معیشت پایدار در منطقه مورد مطالعه است و به دنبال پاسخگویی به این سؤالات است که: در

جدول ۱- خلاصه مطالعات صورت گرفته در زمین معیشت پایدار در مناطق روستایی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

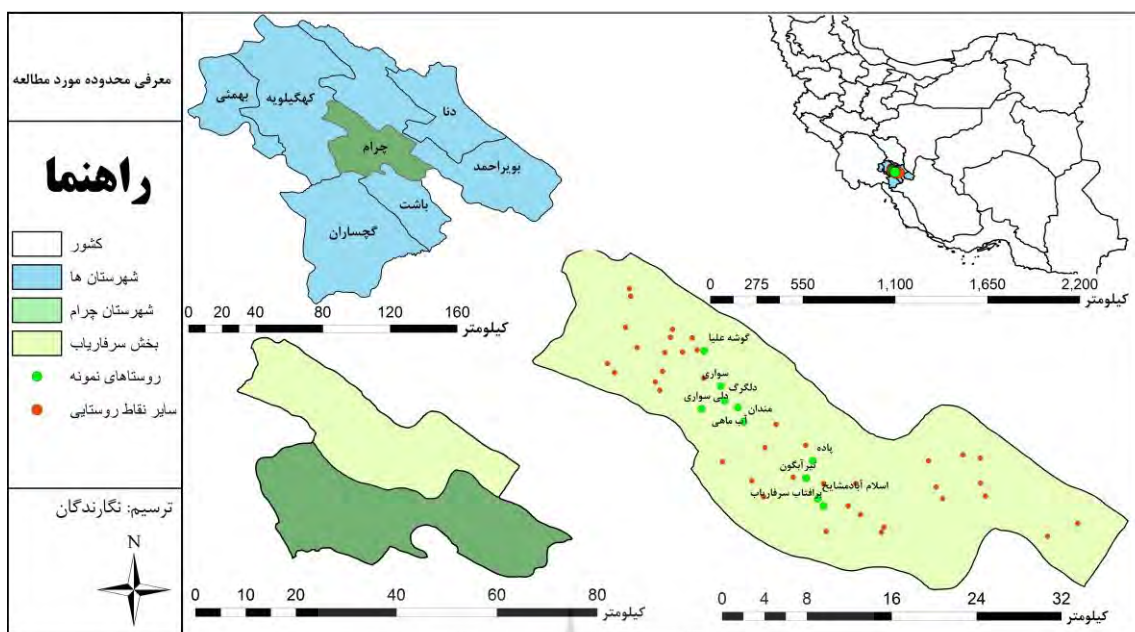
محقق	عنوان	خلاصه نتایج
جمعه‌پور و کیومرث (۱۳۸۳)	بررسی اثرات گردشگری بر دارایی‌ها و فعالیت‌های معیشتی مردم در چهارچوب معیشت پایدار گردشگری (مطالعه موردی: روستای زیارت)	نتایج این پژوهش نشان داد یکی از مفاهیم کلیدی تحقیقات درباره معیشت، ایده دارایی‌ها و سرمایه‌ها است. رویکرد معیشت پایدار بر این فرض بنا شده است که شناخت وضعیت دارایی‌های افراد برای شناخت انتخاب‌های ممکن پیش روی آن‌ها، استراتژی‌هایی که برای امرار معاش در اختیار می‌گیرند، نتایجی که خواستار هستند و بستر آسیب‌پذیری که در آن فعالیت می‌کنند، اموری اساسی است
کرمی دهکردی و انصاری (۱۳۹۱)	تأثیر طرح‌های مرتعداری و آبخیزداری بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی در شهرستان زنجان	نتایج این پژوهش نشان داد به‌طور کلی اجرای این پروژه‌ها اثرات مثبت کمی داشته است. افزایش سرمایه‌های طبیعی و اجتماعی بیشتر بوده است، در حالی که سرمایه‌های مالی و فیزیکی مردم تقریباً تحت تأثیر قرار نگرفته یا با کاهش اراضی دیم خانوارهای دیم کار متضرر شده‌اند، هرچند تقریباً افزایش منابع آبی موجب شده برخی خانوارها سطح و عملکرد اراضی و درآمد گردشگری آن‌ها افزایش یابد.
علی بیکی و موسوی مطلوب (۱۳۹۲)	نقش توسعه بخش کشاورزی در کاهش فقر و معیشت پایدار روستاییان	نتایج این پژوهش نشان داد، کشاورزی به‌عنوان موتور محرک برای کاهش فقر به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه مورد ملاحظه قرار گرفته است و از چنین قابلیت‌هایی برخوردار است که می‌تواند شکوفایی اقتصادی و اجتماعی را به ارمغان آورد. همچنین، با اتخاذ تصمیم‌های مناسب برای این بخش می‌توان گام مؤثری در راستای اشتغال پایدار و گسترش تأمین اجتماعی، کاهش فقر و آسیب‌پذیری و معیشت پایدار روستایی برداشت.
سجاسی قیداری، صادق‌لو و پالوج (۱۳۹۲)	اولویت‌بندی راهبردهای توسعه معیشت پایدار روستایی با مدل ترکیبی سوات- تاپسیس- فازی (مطالعه موردی: شهرستان خدابنده)	نتایج این پژوهش نشان داد که توجه به تمرکز راهبردهای اول (تهاجمی: برد- برد)، یعنی قوت‌ها و فرصت‌ها، دوم و سوم (ضعف‌ها و تهدیدها) حاصل از تلفیق نظرات هر دو گروه نمونه‌های مطالعاتی، راهبرد کانونی برای اقدام، راهبرد تهاجمی است
شهرکی و شریف‌زاده (۱۳۹۴)	ارزیابی جایگاه آبی‌پروری در معیشت پایدار روستایی کشاورزان شهرستان زاهدان	نتایج این پژوهش نشان داد آبی‌پروری موجب پایداری بیشتر دارایی‌های اجتماعی، انسانی و مادی معیشتی کشاورزان آبی‌پرور فعال در مقایسه با دو گروه دیگر بوده است. بر مبنای یافته‌های پژوهش، آبی‌پروری سبب بهبود وضعیت پایداری معیشت کشاورزان آبی‌پرور فعال شده است

دارد. این بخش در شمال غربی شهرستان چرام قرار دارد (شکل ۱) که بخش سرفاریاب دارای ۷۲ روستا دارای سکنه و ۲۱ روستا خالی از سکنه است که در سال ۱۳۹۰ دارای ۱۳۰۸۷ نفر جمعیت و دارای (۵۸۴۶ خانوار) می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰).

۲. روش‌شناسی تحقیق

۲.۲. محدوده مورد مطالعه

بخش سرفاریاب یکی از بخش‌های شهرستان چرام است که بین ۱۸ ن ۵۰ تا ۹ ن ۵۱ طول شرقی و ۲۷ ن ۳۰ تا ۵۵ ن ۳۰ عرض شمالی، با ارتفاع ۸۵۰ متری از سطح دریا قرار

شکل ۱- نقشه محدوده مورد مطالعه در کشور، استان و شهرستان

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۵

۱.۲ روش تحقیق

نوع تحقیق حاضر، کاربردی و روش مورد استفاده، توصیفی-تحلیلی است که به روش پیمایشی و با ابزار پرسش‌نامه انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق در سطح جمعیت روستاهای شهرستان چرم قرار گرفته است که تعداد جمعیت روستاها براساس سرشماری سال ۱۳۹۰، دارای ۸۱ روستا دارای سکنه و ۲۱ روستا خالی از سکنه است که بالغ بر ۸۰۷۶ نفر جمعیت و دارای (۱۹۶۶ خانوار) می‌باشد. در این پژوهش، محقق ۱۰ روستا را به‌صورت نمونه‌گیری مکانی برای تحقیق خود در نظر گرفته است؛ زیرا این روش نمونه‌گیری بیشتر برای مطالعه پدیده‌ها و ویژگی‌های مکان‌ها و نواحی جغرافیایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنابراین، در محدوده مورد مطالعه به دلیل این‌که فضای جغرافیایی طبیعی (جنس زمین، گونه‌های گیاهان، خرده‌اقلیم‌ها، کمیت و کیفیت آب و نظایر آن) و پدیده‌های انسانی (جمعیت، فعالیت‌های اقتصادی و نظایر آن) بیشترین نقش را در شکل‌گیری روستاها داشته است، به این دلایل انتخاب شده‌اند. از طرفی، انتخاب روستاها به این صورت بوده که با استفاده از نمونه‌گیری

تصادفی (روش قرعه‌کشی) به هر یک از ۸۱ روستای مورد مطالعه در دهستان کدی در یک مهره داده شد و آن‌ها را در داخل کیسه‌ای ریخته و سپس مهره‌ها را یکی‌یکی خارج کرده و شماره آن‌ها را یادداشت کردیم تا به تعداد حجم نمونه؛ یعنی ۱۰ روستا برسیم. در این نمونه‌گیری هر مهره‌ای که از کیسه خارج شد، پس از یادداشت‌کردن نام روستا، دوباره مهره انتخاب‌شده به کیسه برگردانده شد تا نسبت بین نمونه و جامعه تغییر نکند. در صورت انتخاب تکراری روستایی، این انتخاب پوچ تصور شده و مهره به داخل کیسه برگردانده شد. بنابراین، جامعه آماری این تحقیق را تشکیل می‌دهد که براساس سرشماری ۱۳۹۰ این ده روستا بالغ بر ۱۷۲۵ خانوار برآورد شده است و براساس فرمول کوکران و خطای، ۰/۵، ۲۷۲ پرسش‌نامه به دست آمده و به‌صورت تصادفی بین مردم روستاها پخش و توزیع شده است. **جدول ۲** اطلاعات جمعیتی و تعداد نمونه در روستاهای مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

جدول ۲- تعداد خانوارهای مورد مطالعه و سهم آن‌ها از پرسش‌نامه

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

ردیف	نام روستا	تعداد خانوار	درصد جمعیت	تعداد نمونه
۱	سرفاریاب	۸۵۰	۴۵/۹	۱۳۴
۲	تیرآبگون	۴۵	۲/۴۳	۷
۳	اسلام آباد (مشایخ)	۶۵	۳/۵۱	۱۰
۴	پاده	۵۰	۲/۷	۸
۵	مندان	۳۰۵	۱۶/۴۷	۴۸
۶	سواری	۲۴۱	۱۳/۰۱	۳۸
۷	آب ماهی	۵۲	۲/۸۰	۸
۸	دلی سوار	۳۳	۱/۷۸	۵
۹	دل گرگ	۱۸	۱	۳
۱۰	گوشه	۶۶	۳/۵۶	۱۰
جمع	۱۰	۱۷۲۵	۱۰۰	۲۷۲

۱۹ شاخص و ۵۹ متغیر به شرح جدول (۳)، اقدام به تهیه و تدوین پرسش‌نامه مطابق با طیف لیکرت شده است و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آماره توصیفی و استنباطی بهره گرفته شد. بنابراین، روایی و پایایی داده به صورت کلی در تمام شاخص‌ها با استفاده از آزمون الفای کرونباخ، ۰/۸۵۲ به دست آمده است که نشان دهنده رضایت و پایداری شاخص در بین روستاهای مورد مطالعه بوده است.

بنابراین، برای بررسی نیازهای روستاییان در راستای معیشت پایدار، به صورت نمونه‌گیری تصادفی مورد پرسش‌گری قرار گرفتند. پس از جمع‌آوری داده‌ها و پردازش آن‌ها در محیط‌های نرم‌افزاری مانند SPSS، داده‌ها در سطح منطقه‌ای مورد مطالعه تحلیل شدند. بنابراین، به منظور شناخت بهتر و دقیق‌تر وضعیت مکان‌های جغرافیایی در سطوح و زمینه‌های مختلف، دسترسی به اطلاعات کامل و پردازش شده از مکان‌های مورد نظر، ضروری به نظر می‌رسد که برای این بررسی

جدول ۳- شاخص‌ها و متغیرهای مورد استفاده در تحقیق

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۵

متغیر	شاخص	بعد	
دسترسی به خدمات بهداشتی و مرکز بهداشت، آب آشامیدنی سالم، مراکز جمع‌آوری و دفع زباله، بیمه درمانی برای کار و سلامتی، بهداشت محیط	نیاز بهداشتی	نیاز خدماتی روستاییان	نیازهای روستاییان
سالن ورزش، زمین بازی، خدمات ورزشی	نیاز ورزشی		
مراکز تجاری محلی و خرده‌فروشی، بازارهای غیردائمی	نیاز تجاری		
برخودار از آب لوله‌کشی، برخوردار از گاز لوله‌کشی، برخوردار از تلفن و برق، دسترسی به حمل‌ونقل، کیفیت راه (خاکی، سنی، آسفالت)	نیاز تأسیسات	نیازهای زیرساختی روستاییان	
توسعه زیرساخت‌های ارتباطی جاده‌ای، سیستم تصفیه آب، ابزار تولید	نیاز تجهیزات		
پس‌انداز، افزایش درآمد، افزایش تنوع و فرصت‌های درآمدزایی، ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، کاهش بیکاری	نیاز درآمدزایی و اشتغال‌زایی	نیازهای مالی روستاییان	

ادامه جدول ۳

متغیر	شاخص	بعد		
دسترسی به شعب بانکی، تأمین هزینه‌های جاری و مصرفی، تأمین منابع مالی برای جبران خسارات، کمک بلاعوض توسط نهادهای دولتی، افزایش مقدار وام، دسترسی به منابع مالی، ایجاد اعتبار	نیاز اعتبارات	نیازهای مالی روستاییان	متغیرهای مستقیم	
امکانات تفریح و سرگرمی، پارک روستایی، تفریحی سرگرم‌کننده، محیط آرام و امن پارک‌ها	نیاز اوقات فراغت	نیازهای اجتماعی و فرهنگی روستاییان		
ارتقای سواد و مهارت، دسترسی به مراکز آموزشی، ایجاد مؤسسات آموزشی	نیاز آموزش و پرورش			
دسترسی به امکانات مذهبی مانند (خانه عالم، خانه قرآن، تکاها، مساجد)، احداث کتاب‌خانه	نیاز به کانون‌های فرهنگی			
پوشش امواج رادیویی و تلویزیونی، اینترنت، برخورداری از منابع اجتماعی-تکنیکی، ارتباطات	نیازهای به شبکه‌های مجازی	نیازهای تکنولوژیکی روستاییان		
کارهای صنایع دستی، صنایع تبدیلی و تکمیلی	نیازهای کارگاهی صنعتی	نیازهای کالبدی روستاییان		
پناهگاه، مشتمل بر تسهیلات منزل و پوشاک، روشنایی معابر، مساحت و زیربنای مسکن، اتاق‌های واحد مسکونی، مصالح به کاررفته در مسکن، تشویق روستاییان به نوسازی خانه‌ها	نیاز مسکن			
سهولت رفت‌وآمد، احداث معابر جدید، نحوه دسترسی به معابر، زیباسازی معابر، رعایت ضوابط فنی طرح در مورد معابر (تعریض مناسب، شیب مناسب و رعایت حریم راه‌های روستایی).	نیاز به شبکه معابر			
حفظ منابع طبیعی (زمین، انرژی، آب)، استفاده منطقی از منابع ساخت بشر، حفظ اکوسیستم و پتانسیل‌های احیای آن،	نیاز پایدار محیط	نیازهای زیست محیطی روستاییان		متغیر وابسته
آگاهی گسترش فضای سبز در محیط روستا، آگاهی در مورد حفظ مراتع برای نسل‌های آینده، آگاهی و کاهش تخریب محیط، آگاهی در مورد حفظ منابع آب	نیاز آموزشی زیست‌محیطی			
ایجاد سازمان‌های درون محلی مانند (NGO)، شبکه‌ها، عضویت گروه‌ها، روابط اعتمادی	نیازهای انجمنی و بسیج			
شرکت‌های سهامی زراعی، تعاونی تولید روستایی، تعاونی کشاورزی، فروشگاه‌های تعاونی،	نیازهای تعاونی	نیازهای نهادی و سیاسی روستاییان		
ایجاد شورا، پاسگاه‌های انتظامی، ایجاد پایگاهی اجتماعی برای امنیت،	نیاز به کانون‌های حل اختلاف			
ایجاد اشتغال در فعالیتهای کشاورزی، دامداری، باغات، شیلات، خدمات و توسعه فعالیت‌های کارآفرینی	اشتغال‌زایی	معیشت پایدار		
تنوع‌بخشی به منابع درآمدی خانوار، افزایش درآمدزایی	درآمدزایی			
کاهش مهاجرت ساکنان به‌ویژه جوانان، مهاجرپذیری روستاها	کاهش مهاجرت			
همکاری برای سرمایه‌گذاری در امور روستا، مشارکت در تأمین هزینه‌های عمومی، همیاری در تأمین هزینه‌های خدمات، همدلی در میان اهالی روستا با سرمایه‌گذاران، امنیت و اعتماد	مشارکت و همکاری			
تغییرات زمین‌های (آبی، دیم، باغات، تعداد قطعات زمین)، تغییرات کاربری‌ها در دامنه‌ها و مراتع محدوده بافت روستا	کنترل کاربری			
بهبود راه‌های ارتباطی، بهبود مسکن، تجهیزات خصوصی‌سازی	زیرساخت‌ها			
حاصل‌خیزی منابع، کاهش تنوع پوشش گیاهی به دلیل توسعه دامداری‌ها، تخریب پوشش گیاهی به دلیل خاکبرداری و ساخت‌وساز مسکن	کنترل محیطی			

ادامه جدول ۳

متغیر	شاخص	بعد	
تامین نیازهای بهداشتی و دسترسی به آن‌ها، توانایی تغذیه، سطح رضایت از تغذیه	بهداشت و تغذیه	معیشتی پایدار	متغیر وابسته
توانایی خرید پوشاک، سطح رضایت از پوشاک	پوشاک		
آگاهی از اخبار و رسانه، سطح رضایت از دسترسی به اطلاعات، دسترسی به نوآوری‌ها	دسترسی به اطلاعات		
سطح رضایت از مدارس، توانایی هزینه‌های آموزشی	آموزش		

۳. مبانی نظری تحقیق

۳.۱.۳ ال تی ای سی (LTEC)

در یک تعریف کلی، معیشت به کلیه دارایی‌های مالی و اجتماعی، قابلیت‌ها و فعالیت‌های مورد نیاز یک شیوه زندگی اطلاق می‌شود و زمانی پایدار خواهد بود که این قابلیت‌ها و دارایی‌ها را در زمان حال و آینده حفظ و بهبود دهد؛ به طوری که منابع طبیعی پایه را از بین نبرد و از بروز شوک‌ها و استراس‌ها جلوگیری و آن‌ها را مدیریت کند (فائو و سازمان بین‌المللی کار، ۲۰۰۹). رهیافت معیشت پایدار به لحاظ جامعیت و توجه به اصل پایداری، با تلفیق مناسب این دارایی‌ها و منابع سازوکارهایی را جهت اشتغال و درآمد مطمئن و غیرمخرب فراهم می‌آورد و با کنارگذاشتن روش‌های حذفی و محدودکننده، جوامع محلی را به سمت بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی سوق خواهد داد (کریمی‌دهکردی و انصاری، ۱۳۹۱، ص. ۱۱۲). معیشت هنگامی پایدار است که بتواند در مواجهه با فشارها و خسارت‌های غیرمترقبه مقاومت کرده و خود را ترمیم کند و بی‌آن‌که به منابع طبیعی آسیب وارد کند، قابلیت‌ها و سرمایه‌های خود را در آینده ارتقا بخشد (توکلی، ۱۳۸۸، ص. ۳).

این پژوهش در مورد ادبیات و تجربه‌ها در سطوح ریشه‌ای، ما را بر آن داشت تا باور کنیم که حداقل هفت فاکتور وجود دارد که روستاییان را در مقابل فشارهای درونی و بیرونی آسیب‌پذیری و تحت تأثیر قرار می‌دهد. زمانی که از امنیت نسبی آزاد می‌شوند و همچنین، از «جعبه‌های» گذشته به سمت رژیم توانمندسازی جدید آزاد می‌شوند که شامل:

۱. سرمایه انسانی: مهارت‌ها، دانش، توانمندی برای

کار و سلامتی

۲. سرمایه طبیعی: موجودی منابع طبیعی کارآمد

برای معیشت (مانند زمین، جنگل، آب)

۳. سرمایه مادی (فیزیکی): شالوده بنیادی (حمل و

نقل، پناهگاه، آب، انرژی و ارتباطات) و ابزار تولید

۴. سرمایه مالی: منابع مالی که در اختیار مردم است

(شامل پس‌انداز، ایجاد اعتبار، پرداخت منظم و درآمد)

۵. سرمایه اجتماعی: منابع اجتماعی - تکنیکی

(شکله‌ها، عضویت گروه‌ها، روابط اعتمادی، دسترسی به

زیرساخت‌های گسترده‌تر اجتماعی)

۶. فاکتورهای فرهنگی اجتماعی: که در مورد

انسان‌شناسی اجتماعی - فرهنگی بوده و مربوط به

مشکلات تفاوت و شباهت‌ها بین جمعیت‌های انسانی

است که نقشی حیاتی در بهره‌برداری از منابع ایفا می-

کند.

فاکتورهای تکنیکی - اجتماعی: که بر روابط متقابل بین

انسان و ماشین آلات بحث می‌کند و هر دو شرایط تکنیکی و

اجتماعی کار را شکل می‌دهد که در آن انسانیت و بهره‌وری

یکدیگر را رد کردند (موکرجی، ۲۰۰۹).

۳.۳. توسعه جامعه کامل / مدل نسل معیشتی

رویکرد معیشت پایدار در دهه ۱۹۸۰، به‌عنوان یک

رویکرد جدید در مبحث توسعه روستایی و با هدف کاهش

و ریشه‌کنی فقر روستایی مطرح شد (جمعه‌پور و

کیومرث، ۱۳۹۱، ص. ۹۱). این رویکرد بر یک طرز تفکر

جامع و منسجم درباره کاهش فقر و توسعه روستایی

تأکید کرده و به‌سرعت محبوبیت زیادی در میان محققان

و دست‌اندرکاران توسعه به دست آورد (دپارتمان توسعه

جدول ۴- سرویس‌های تکنیکی معیشتی

مأخذ: موکرجی، ۲۰۰۹

عنوان پیشنهاد پژوهش	تعلیم و هدف آموزش
آموزش و تکنولوژی کارگاه‌هایی را برای انتشار تکنولوژی‌های مربوط به سرپناه پایدار و سازگار با محیط زیست به دیگر مناطق انتقال داده شود	برای ایجاد یک «مرکز آموزش تکنولوژی سرپناه» که امکانات معیشت را در زمینه ایجاد سرپناه و خدمات مربوط به آن ایجاد می‌کند
برنامه کاری مشترک در روستای به‌عنوان یک مدل اثبات‌کننده برای امنیت انرژی روستایی و برنامه‌های آموزشی، براساس استاندار باشد.	برای ساخت یک «مرکز آموزش انرژی‌های تجدیدپذیر» که امکانات معیشت را در زمینه ایجاد انرژی خدمات مربوط به آن ایجاد می‌کند

معیشت روزانه بسیاری از فقرای روستایی به مدیریت موفق منابع و دارایی‌های عمومی (با مالکیت مشترک) و تأثیرات ناشی از این مدیریت وابسته است و باید از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و محیطی پایدار باشد. بنابراین، چهارچوب معیشت پایدار به‌طور گسترده توسط سازمان‌ها و نهادهای توسعه در سطح بین‌المللی مورد استفاده قرار گرفته است. این چهارچوب مفهومی، علت‌های فقر، دسترسی افراد به منابع، فعالیت‌های معیشتی و روابط آن‌ها را مورد تحلیل قرار می‌دهد (موکرجی، ۲۰۰۷). مسأله کاهش فقر و ایجاد درآمد و اشتغال، از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین مسائل در مبحث توسعه روستایی محسوب می‌شود. در واقع، اگر هدف توسعه را به‌طور مشخص، رهایی از چنگال فقر و کاهش سطح آن از طریق ایجاد اشتغال برای تهیدستان شهری و روستایی، تأمین حداقل نیازهای اساسی قابل قبول برای همه، بالابردن بهره‌وری، تعادل بیشتر بین حوزه‌های جغرافیایی و طبقات اجتماعی و اقتصادی، تمرکززدایی و مداخله مردم در تصمیم‌گیری، تأکید بر اعتماد به نفس جمعی و ملی و توازن و بهبود کیفیت محیط زندگی تعریف کنیم، جامعه و مناطق روستایی یکی از کانون‌های مهم برای برآورده ساختن این اهداف خواهد بود و توسعه روستایی سهم بسیاری در دستیابی به اهداف کلی توسعه در سطح ملی خواهد داشت (جمعه‌پور، ۱۳۸۴، ص. ۵۶).

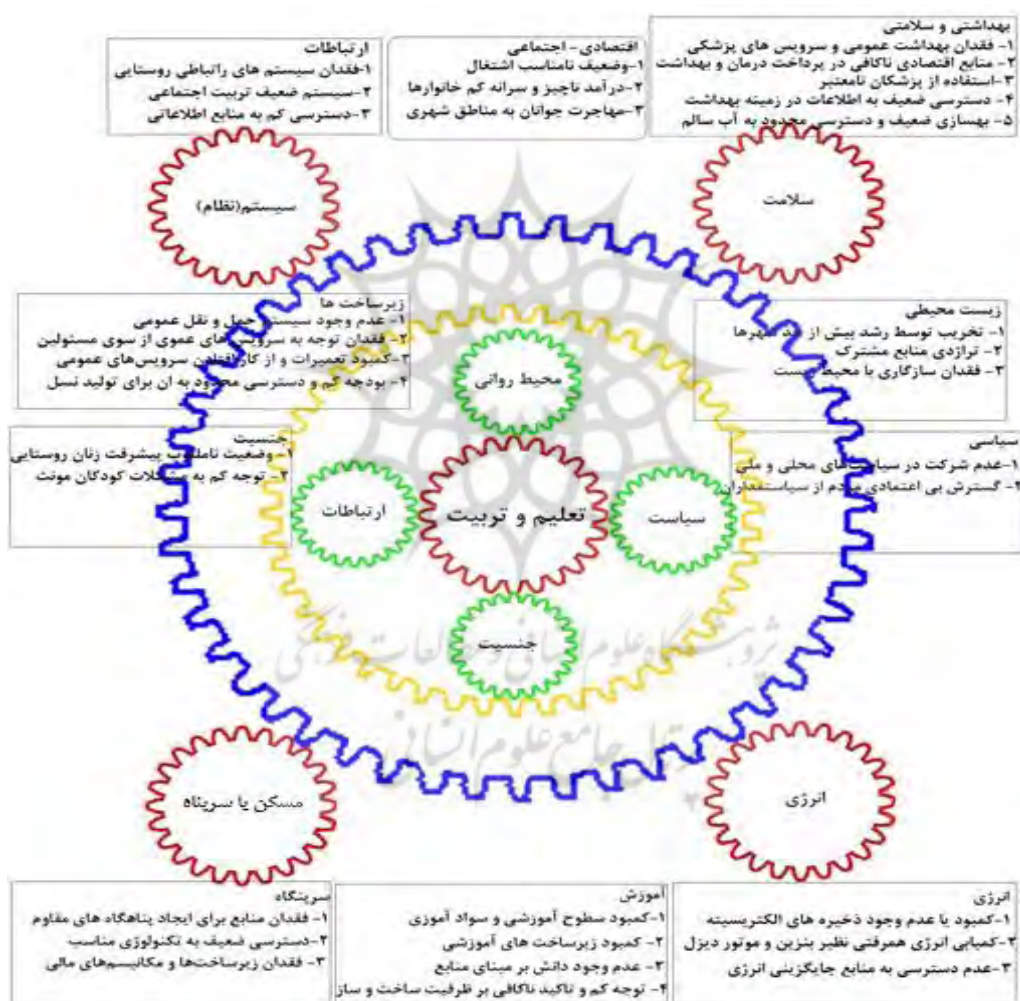
بنابراین، در تلاش برای تحلیل مسائل ریشه‌ای در مواجهه مشکلات روستاها در طرح توسعه کلی روستایی، فاکتورهایی را که مانع توسعه پایدار در روستاهای می‌شود، در شکل (۲)

بین‌الملل^۱، ۱۹۹۹). یکی از پراستنادترین تعاریف معیشت پایدار، متعلق به چمبرز و کانوی^۲ (۱۹۹۲) است که بیان می‌کنند «یک معیشت از قابلیت‌ها، دارایی‌ها (انبارها، منابع و حق دسترسی به منابع) و فعالیت‌ها (شغل‌ها) برای گذران معاش تشکیل شده است (جمعه‌پور، ۱۳۹۱، ص. ۹۱). یک معیشت هنگامی پایدار است که بتواند با فشارها و شوک‌ها سازگار شود و بهبود یابد، قابلیت‌ها و دارایی‌های خود را تقویت یا حفظ کند و فرصت‌های معیشت پایدار را برای نسل بعد نیز فراهم آورد و نیز این که منافع خالصی را برای معیشت دیگران در سطوح محلی یا ملی و در کوتاه یا بلندمدت ایجاد کند (چمبرز و کانوی، ۱۹۹۲، ص. ۶). این تعریف مبنای کار دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی متعددی مانند دپارتمان توسعه بین‌الملل، برنامه توسعه سازمان ملل^۴ (UNDP)، آکسفام^۵ (Oxfam) و سازمان تعاونی کمک و رفاه بین‌المللی^۶ (CARE)، در توسعه الگوهای معیشت پایدار^۷ خاص، همراه با عناصر معیشتی آن برای تسهیل و کمک به توسعه روستایی و درنهایت کاربرد عملی آن بوده است (جمعه‌پور و کیومرث، ۱۳۹۱، ص. ۹۱).

موضوع عمده ال تی ای سی تأمین کارآفرینان روستایی است که به توسعه علاقه‌مندند و نظریات کارآفرینی خود را به بازار ارائه داده و به واقعیت تبدیل می‌کنند. یک راه مؤثر برای این کار، بررسی مدل هر می سنکالپا که یک مدل توسعه‌ای در مورد سرپناه و تکنولوژی‌های انرژی است که می‌تواند به نسل معیشت پایدار کمک کند. بنابراین، ال تی ای سی در گردهمایی با مرکز آموزش انرژی‌های تجدیدپذیر و همچنین، مرکز ساختمان همکاری می‌کند که به دنبال آن دو پیشنهاد برای آژانس‌های بودجه به شرح زیر هستیم که با شرکت فعالانه اعضای ائتلاف ما، برای ایجاد مراکز تربیتی موارد زیر ایجاد می‌شود (جدول ۴):

شده و به توسعه روستایی پایدار کمک کند؛ به طوری که این شکل بر نیاز برای یک رویکرد چندبخشی جامع تأکید کرده و دلیل شکست مشکلات توسعه یک بخشی را بیان می‌کند. همچنین، اول تحصيلات و به ویژه تحصيلات ابتدایی یا فقدان آن را مشکل اصلی و دوم وضعیت اقتصادی-اجتماعی روستاییان را ناشی از فقدان معیشت پایدار می‌داند که یک مشکل در هماهنگی در هر یک از مسائل توسعه روستایی است. مشکلات مربوط به معیشت پایدار مناطق روستایی به شرح زیر نمایش داده شده است (موکرچی، ۲۰۰۹).

آمده است. در این شکل ده مسأله رایج ریشه‌ای نقل شده در روستاها توضیح داده شده است. این شکل به صورت شکلی زنجیره‌چرخ‌دنده بر روابط مرتبط و مسائل شبکه‌ای در هر ناحیه مسأله‌دار تأکید می‌کند. همچنین، دلایل بسیاری از مشکلات توسعه روستایی و این را که چرا این مکان‌ها به پایداری نرسیده‌اند، پیشنهاد می‌کند. همان‌طور که زمانی که این شبکه پیچیده از میان تمام شبکه‌ها جابه‌جا می‌شود، قطار چرخ‌دنده نیز به‌ناچار متوقف می‌شود. برای تمام آن‌هایی که به طرف جلو حرکت می‌کنند، هر دنده باید کاملاً شبکه‌بندی

شکل ۲- مشکلات معیشت پایدار در مناطق روستایی

مأخذ: موکرچی، ۲۰۰۹

ارتباطات، سرپناه و انرژی همراه با تأثیرش بر سلامتی نشان می‌دهد. از طرف دیگر، آموزش، به‌ویژه آموزش ابتدایی یا کمبود آن، کانون تمام مشکلات روستاییان جهان است.

این شکل نشان‌دهنده تأثیر معیشت پایدار بر مشکلات مربوط به مناطق روستایی است. چرخ‌دنده‌های بیرونی و درونی راه‌حل معیشت پایدار تأثیر آن را بر مشکلات عمده نواحی

پاسخگویان سن بین ۳۱ تا ۴۰ سال را دارا بوده که بیشترین عدد فراوانی طبقات سنی را نشان می‌دهد. از نظر سطح تحصیلات ۳۶٪ درصد دارای نوشتن و خواندن، ۳٪ درصد بیسواد، ۱۴٪ درصد ابتدایی، ۳۴٪ درصد راهنمایی و ۱۲٪ درصد دارای تحصیلات دیپلم و بالاتر بوده است. از نظر شغلی ۵۲٪ درصد دارای زراعت، ۱۶٪ درصد در دامداری، ۵۲٪ درصد دارای باغداری و ۶۶٪ درصد دارای زراعت و دامداری و ۶٪ درصد در سایر موارد اشتغال دارند. همچنین، از نظر تعداد خانوار، ۷۲٪ نفر دارای خانواده دو نفر، ۸٪ درصد بین ۳ تا ۴ نفر، ۸٪ درصد بین ۵ تا ۷ نفر و ۷۶٪ درصد بالاتر از ۷ نفر هستند (جدول ۵).

مشکلات محیطی، جنسیتی، سیاسی و زیرساختی باعث ناتوانی روستاییان برای تغییر شرایط زندگی خود می‌شود که یکی از نتایج آموزش ضعیف است. بنابراین، در این تحقیق مدل آل تی ای سی از موکرجی در زمینه‌های مختلف ابعاد (اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، زیست‌محیطی و کالبدی) شناسایی و مشکلات معیشتی روستاییان و نیازمندی‌های آن‌ها مد نظر قرار گرفته است.

۴. یافته‌های تحقیق

۴.۱. ویژگی‌های فردی پاسخگویان

از بین ۲۷۲ نفر پاسخ‌دهنده خانوار، ۸۵٪ درصد پاسخ‌دهندگان مرد و ۱۴٪ درصد زن بوده‌اند. ۳۷٪ درصد

جدول ۵- اطلاعاتی توصیفی پاسخگویان

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۵

شاخص	متغیر	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
جنس	مرد	۲۱۳	۸۵٪	۸۵٪
	زن	۳۷	۱۴٪	۱۰۰٪
سن	کمتر از ۲۰	۰	۰٪	۰٪
	۲۰ تا ۳۰	۱۸	۷٪	۲۷٪
	۳۱ تا ۴۰	۹۴	۳۷٪	۴۴٪
	۴۱ تا ۵۰	۵۲	۲۰٪	۵۶٪
	۵۰ به بالا	۸۶	۳۴٪	۱۰۰٪
تحصیلات	بیسواد	۸	۳٪	۳٪
	خواندن و نوشتن	۹۰	۳۶٪	۳۹٪
	ابتدایی	۳۵	۱۴٪	۵۳٪
	راهنمایی	۸۷	۳۴٪	۸۸٪
شغل	دیپلم به بالا	۳۰	۱۲٪	۱۰۰٪
	زراعت	۱۳	۵٪	۵٪
	باغدار	۴۲	۱۵٪	۲۲٪
	دامداری	۱۳	۵٪	۲۷٪
	زراعت و دامداری	۱۶۷	۶۶٪	۹۴٪
تعداد خانوار	سایر	۱۵	۶٪	۱۰۰٪
	۲ نفر	۱۸	۷٪	۷٪
	۳ تا ۴ نفر	۲۲	۸٪	۱۶٪
	۵ تا ۷ نفر	۲۰	۷٪	۲۴٪
	بیش از ۷ نفر	۱۹۰	۷۶٪	۱۰۰٪

مورد مطالعه، به‌منظور شناسایی نیازمندی‌های روستاییان لیستی از ۵۹ متغیر برای بررسی نیازمندی‌های روستاییان در راستای معیشت پایدار آن‌ها در قالب درونی و بیرونی مرتبط

درباره عوامل مؤثر بر نیازمندی‌های روستاییان با توجه به نتایج مرور منابع و مطالعات میدانی (با استفاده از پرسش‌نامه) و بازدیدهای میدانی در روستاهای محدوده

و امکانات بهداشتی، نیاز به حمایت‌های بهداشتی و درمانی، دسترسی به سوخت و انرژی (گازرسانی)، نیاز به برق‌رسانی به روستاها و زمین‌های کشاورزی، سطح پوشش امواج رادیویی و تلویزیونی در روستا، نیاز روستا به سیستم تصفیه آب آشامیدنی، نیاز به خدمات ارتباطی و کیفیت (تلفن، موبایل)، افزایش تعداد فضاهای آموزشی جزء اولویت اول تا دهم را به خود اختصاص داده‌اند.

با نواحی روستایی به شرح **جدول (۶)** استخراج شد. برای سنجش میزان اهمیت هر کدام از عوامل فوق و تعیین میزان نقش هر یک از عوامل در نیازمندی‌های روستاییان از دیدگاه روستاییان از طیف لیکرت استفاده شد. نتایج به‌دست آمده، در **جدول (۶)** ذکر شده است. همان طوری که در جدول مشاهده می‌شود، متغیرهای نیاز به آب آشامیدنی سالم، افزایش کیفیت دسترسی مردم به آرد و نان مرغوب در روستا، نیاز به خدمات

جدول ۶- اولویت‌بندی متغیرهای نیازمندی‌های روستاییان در راستا توسعه معیشت پایدار

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

رتبه‌ها	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	متغیرها
۱	۰/۱۸	۰/۷۲۰	۴/۰	نیاز به آب آشامیدنی سالم
۲	۰/۱۰۸	۰/۴۹۷	۴/۵۶	افزایش کیفیت دسترسی مردم به آرد و نان مرغوب در روستا
۳	۰/۱۱۰	۰/۴۸۳	۴/۳۷	نیاز به خدمات و امکانات بهداشتی
۴	۰/۱۵۸	۰/۶۲۶	۳/۹۵	نیاز به حمایت‌های بهداشتی و درمانی
۵	۰/۱۶۳	۰/۶۱۰	۳/۷۴	دسترسی به سوخت و انرژی (گازرسانی)
۶	۰/۱۸۰	۰/۷۲۸	۴/۰۳	نیاز به برق‌رسانی به روستاها و زمین‌های کشاورزی
۷	۰/۱۸۶	۰/۷۴۳	۳/۹۹	سطح پوشش امواج رادیویی و تلویزیونی در روستا
۸	۰/۱۹۲	۰/۷۸۸	۴/۰۹	نیاز روستا به سیستم تصفیه آب آشامیدنی
۹	۰/۱۹۷	۰/۸۴۴	۴/۲۷	نیاز به خدمات ارتباطی و کیفیت (تلفن، موبایل)
۱۰	۰/۲۰۱	۰/۷۹۴	۳/۹۴	افزایش تعداد فضاهای آموزشی
۱۱	۰/۲۰۲	۰/۸۰۵	۳/۹۷	دسترسی به کیفیت راه‌های ارتباطی (خاکی، آسفالت، وسایل نقلیه و غیره)
۱۲	۰/۲۰۴	۰/۷۹۶	۳/۸۹	تسطیح و توسعه معابر (سنگ‌فرش، جدول‌گذاری) در روستا
۱۳	۰/۲۰۴	۰/۸۱۶	۴/۰	نیاز به سرمایه‌گذاری بخش دولتی و غیردولتی و ایجاد اشتغال‌زایی جوانان
۱۴	۰/۲۱۳	۰/۸۶۱	۴/۰۴	نیاز به منابع مالی و وام‌های بانکی برای تولیدات کشاورزی و دامداری و باغداری و پرورش ماهی
۱۵	۰/۲۱۵	۰/۹۰۲	۴/۱۹	نیاز به سرمایه‌گذاری در توسعه دامداری صنعتی و سنتی
۱۶	۰/۲۱۵	۰/۸۲۴	۳/۸۲	نیاز به جریان منابع اقتصادی (پول، کالا) به داخل ناحیه روستایی
۱۷	۰/۲۲۶	۰/۸۶۶	۳/۸۲	نیاز به سرمایه‌گذاری تولیدی در روستا
۱۸	۰/۲۳۴	۰/۸۵۴	۳/۶۴	ایجاد افزایش تنوع شغلی در سطح روستا
۱۹	۰/۲۳۷	۰/۹۰۵	۳/۸۱	نیاز به آب آشامیدنی لوله‌کشی
۲۰	۰/۲۳۹	۰/۸۲۱	۳/۴۳	ایجاد گسترش خیابان و میدانی مناسب
۲۱	۰/۲۴۴	۰/۹۹۰	۴/۰۵	نیاز به جمع‌آوری زباله و افزایش کیفیت سطح بهداشت و نظافت در روستا
۲۲	۰/۲۴۴	۰/۹۰۵	۳/۷۰	حمایت دولت برای برخورداربودن از مسکن شخصی
۲۳	۰/۲۴۵	۰/۹۰۳	۳/۶۸	دسترسی به خطوط حمل‌ونقل عمومی در روستا
۲۴	۰/۲۴۷	۰/۹۸۹	۳/۹۹	نیاز مردم به زیرساخت‌های در سطح روستا
۲۵	۰/۲۴۸	۰/۹۶۲	۳/۸۷	نیاز به حمایت‌کنندگان دولتی در ساخت‌وساز
۲۶	۰/۲۵۰	۰/۸۶۸	۳/۴۷	نیاز به زیباسازی معابر در روستا
۲۷	۰/۲۵۴	۰/۹۸۰	۳/۸۵	نیاز به رعایت اصول فنی احداث معابر (رعایت عرض، شیب، حریم)

ادامه جدول ۶

رتبه‌ها	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	متغیرها
۲۸	۰/۲۵۶	۰/۹۹۷	۳/۸۸	دادن امکانات دولت در تعاونی کشاورزی و فروشگاه‌های تعاونی
۲۹	۰/۲۵۷	۰/۹۷۲	۳/۷۷	فراهم کردن زمینه‌های اشتغال‌زایی غیرکشاورزی در روستا
۳۰	۰/۲۵۷	۰/۹۷۷	۳/۷۹	فراهم کردن زمینه پس‌انداز و درآمدزایی در روستاها
۳۱	۰/۲۵۸	۱/۰۲۷	۳/۹۸	ایجاد کارگاه‌های صنایع دستی در بین روستاها
۳۲	۰/۲۵۸	۰/۹۴۲	۳/۶۵	نیاز به حمایت دولت در شرکت‌های سهامی زراعی
۳۳	۰/۲۶۰	۰/۹۹۰	۳/۸۰	نیاز به حمایت دولتی در تعاونی تولیدی روستایی
۳۴	۰/۲۶۱	۰/۹۶۲	۳/۶۸	افزایش سطح صنایع تبدیلی در روستاها
۳۵	۰/۲۷۳	۱/۰۷۹	۳/۹۵	وجود کارآیی پاسگاه و نیروهای انتظامی
۳۶	۰/۲۷۳	۱/۱۰۴	۴/۰۳	وجود و کارآیی پایگاه‌های اجتماعی برای امنیت در روستا
۳۷	۰/۲۷۵	۱/۰۱	۳/۶۷	دسترسی به اماکن مذهبی و کتابخانه‌های عمومی
۳۸	۰/۲۸۷	۱/۰۹۷	۳/۸۲	دسترسی به بازار محلی و غیره دائمی برای رفع نیاز روزانه
۳۹	۰/۲۹۰	۱/۰۵۹	۳/۶۴	دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات (اینترنت، تلفن، موبایل)
۴۰	۰/۲۹۳	۱/۰۵۷	۳/۶۰	دسترسی به سالن ورزشی و زمین‌بازی
۴۱	۰/۲۹۸	۱/۱۶۵	۳/۷۷	نیازها به امکانات و خدمات ورزشی
۴۲	۰/۳۰۱	۱/۰۴۹	۳/۴۸	برخوردار از منابع اجتماعی و تکنیکی
۴۳	۰/۳۰۱	۱/۱۲۶	۳/۷۴	نیاز به امکانات تفریحی و ورزشی عمومی
۴۴	۰/۳۰۲	۱/۱۱۷	۳/۴۸	فراهم کردن زمینه مشارکت و آگاه کردن مردم در شبکه دفع فاضلاب و آب‌های سطحی در روستا
۴۵	۰/۳۰۳	۱/۱۱۸	۳/۶۸	افزایش سطح صنایع تولیدی در روستاها
۴۶	۰/۳۰۳	۱/۰۸۴	۳/۵۷	افزایش سطح صنایع تبدیلی در روستاها
۴۷	۰/۳۱۱	۱/۱۲۶	۳/۶۱	تشبیب و سندارشدن املاک در روستا
۴۸	۰/۳۱۲	۱/۱۶۷	۳/۷۴	گسترش فضای سبز در سطح روستا
۴۹	۰/۳۱۴	۱/۱۰۹	۳/۵۳	نظارت صنفها بر گران‌فروشی مغازه‌ها و دکان‌داران
۵۰	۰/۳۱۸	۱/۱۹۳	۳/۷۵	نیاز به مراکز تجاری برای فروش محصولات دامی و کشاورزی
۵۱	۰/۳۲۰	۱/۱۱۷	۳/۴۹	نیاز به امنیت جانی و مالی در روستاها
۵۲	۰/۳۲۳	۱/۲۶۳	۳/۹۰	برگزارهای کلاسی آموزشی برای جوانان و نوجوانان در روستاها
۵۳	۰/۳۲۴	۱/۱۷۴	۳/۶۲	نیاز به وجود و کارآیی شورای روستایی
۵۴	۰/۳۳۰	۱/۲۸۹	۳/۹۰	نیاز وجود و کارآیی شورای حل اختلاف در روستا
۵۵	۰/۳۳۰	۱/۱۶۹	۳/۵۴	پاسخگویی مسؤولان به به نیازهای اجتماعی و فرهنگی مردم
۵۶	۰/۳۳۷	۱/۲۵۴	۳/۷۲	دسترسی به امکانات تفریحی (پارک، شهر بازی)
۵۷	۰/۳۳۹	۱/۱۷۳	۳/۴۶	زمینه مشارکت مردم در آلوده‌سازی رودخانه با تخلیه زباله‌های خانگی و فضولات دامی
۵۸	۰/۳۴۲	۱/۱۵۹	۳/۳۸	نیاز مشارکت و همدلی اهالی روستا در برقراری امنیت و آرامش
۵۹	۰/۳۵۸	۱/۲۶۱	۳/۵۲	نیاز به نظارت مهندسان در ساخت‌وساز مسکن روستایی

۲.۴. استخراج عامل‌ها از مؤلفه‌ها

به منظور کاهش تعداد متغیرهای تحقیق به عوامل کمتر و تعیین‌کننده، سهم هر یک از عامل‌ها در تأمین نیازهای روستاییان در راستای معیشت پایدار آن‌ها و تعیین مهم‌ترین عوامل مؤثر بر این معیشت پایدار از تحلیلی عاملی استفاده

شد. ۵۹ متغیر مورد مطالعه، با توجه به بررسی و مرور گستره پژوهش‌های نظری در حیطه پژوهش و نیز حضور با برداشت‌های میدانی از قلمرو پژوهش استخراج شده بودند. به جهت تعیین انسجام درونی و تشخیص مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی از آزمون بارتلت و شاخص KMO بهره گرفته

مناسب بودن متغیرهای مورد نظر برای انجام تحلیل عاملی بود.

شد. معنی‌داری آزمون بارتلت در سطح اطمینان ۹۹ درصد و مقدار مناسب KMO (جدول ۷) نشان‌دهنده همبستگی و

جدول ۷- آزمون بارتلت در سطح معناداری

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

مجموع مورد تحلیل	مقدار KMO	مقدار بارتلت	سطح معنی
عوامل مؤثر نیازمندی‌های روستاییان	۰/۷۲۹	۴۳۱۸/۹۳۰	۰/۰۰۰

واریانس متغیرها است و هرچه مقدار آن بزرگ‌تر باشد، نشان‌دهنده اهمیت و تأثیر بیشتر آن عامل است. عامل اول بیشترین سهم و عامل پانزدهم کمترین سهم در تبیین کل متغیرها را دارند و در مجموع ۱۴ عامل مذکور توانسته‌اند ۵۲/۴۳ درصد از کل واریانس متغیرها را تبیین کنند.

در این پژوهش با توجه به مؤلفه‌های مؤثر، ۱۴ عامل دارای مقدار ویژه بالاتر از یک برای عوامل مؤثر در راستای معیشت پایدار استخراج شد. در جدول (۸) تعداد عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه هر یک از آن‌ها، درصد واریانس هر یک از عوامل و فراوانی تجمعی درصد واریانس عوامل آمده است. مقدار ویژه بیانگر سهم هر عامل از کل

جدول ۸- عوامل استخراج شده همراه با ارزش ویژه، درصد واریانس و درصد تجمعی واریانس

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

ردیف	عامل‌ها	مجموع مجذور بارهای استخراجی	
		مقدار ویژه	درصد واریانس
۱	عامل اول	۱۰/۶۶۲	۱۳/۹۸۶
۲	عامل دوم	۳/۶۷۱	۴/۸۱۵
۳	عامل سوم	۲/۸۸۳	۳/۷۸۱
۴	عامل چهارم	۲/۵۶۷	۳/۳۶۸
۵	عامل پنجم	۲/۴۹۴	۳/۲۷۱
۶	عامل ششم	۲/۲۴۷	۲/۹۴۸
۷	عامل هفتم	۲/۲۱۰	۲/۸۹۹
۸	عامل هشتم	۲/۱۴۲	۲/۸۰۹
۹	عامل نهم	۲/۰۴۸	۲/۶۸۶
۱۰	عامل دهم	۱/۹۵۴	۲/۵۶۴
۱۱	عامل یازده	۱/۸۵۷	۲/۴۳۵
۱۲	عامل دوازده	۱/۸۲۱	۲/۳۸۹
۱۳	عامل سیزدهم	۱/۷۶۳	۲/۳۱۲
۱۴	عامل چهاردهم	۱/۶۵۵	۲/۱۷۱

پایدار، عوامل به دست آمده نام‌گذاری شد. در جدول (۹) هر یک از عوامل و متغیرهای مربوط به آن عامل همراه با بار عاملی و گویه‌های پوشاننده آن‌ها ذکر شده است.

عامل اول: با توجه به محتوای جدول (۹) متغیرهایی چون نیاز به آب آشامیدنی لوله‌کشی، دسترسی به سوخت و

۳.۴. چرخش عامل‌ها

در پژوهش حاضر برای چرخش عاملی از روش ریماکس استفاده شده است. بعد از مرحله چرخش، متغیرهایی که مربوط به هر عامل هستند، به صورت ستونی مشخص می‌شوند. پس از پردازش متغیرهای نمایانگر عوامل مؤثر برای معیشت

مسکن روستاهای مورد مطالعه بیشتر از گل و چوب و سنگ و آجر شکل گرفته‌اند که توجه مسؤولان دولتی و حمایت از مسکن روستایی می‌تواند نقش مهمی در معیشت پایداری مناطق سکونت‌گاه‌های روستایی در محدوده مورد مطالعه به دنبال داشته باشد.

عامل چهارم: متغیرهایی که در این عامل قرار می‌گیرند، شامل ایجاد گسترش خیابان و میدانی مناسب، نیاز به زیبا-سازی معابر در روستا، نیاز به رعایت اصول فنی احداث معابر (رعایت عرض، شیب، حریم)، تسطیح و توسعه معابر (سنگ فرش، جدول‌گذاری) در روستا است که چنانچه در متغیرهای فوق دقیق شویم، خواهیم یافت که این متغیرها نشان‌دهنده عامل گسترش معابر در محدوده مورد مطالعه است. این عامل با مقدار ویژه ۲/۵۶۷، در مجموع ۳/۳۶۸ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

عامل پنجم: متغیرهای نیاز به سرمایه‌گذاری بخش دولتی و غیردولتی و ایجاد اشتغال‌زایی جوانان، نیاز به منابع مالی و وام‌های بانکی برای تولیدات کشاورزی و دامداری و باغداری و پرورش ماهی، نیاز به جریان منابع اقتصادی (پول، کالا) به داخل ناحیه روستایی، دسترسی به کمک بلاعوض دولتی برای جبران خسارات در عامل پنجم جای می‌گیرند. ماهیت متغیرهای فوق نشان می‌دهد که این متغیرها مربوط به نیازهای اعتبارات روستاییان نام‌گذاری شده است. مقدار ویژه این عامل برابر ۲/۴۹۴ است که در مجموع ۳/۲۷۱ درصد از واریانس کل متغیرهای تحت بررسی مؤثر معیشت پایدار را در نواحی روستایی تبیین می‌کند.

عامل ششم: متغیرهایی مربوط به عامل ششم با مقدار ویژه ۲/۲۴۷ درصد و در مجموع، ۲/۹۴۸ درصد از کل واریانس را تشکیل می‌دهد. متغیرهای نیاز به سرمایه‌گذاری در توسعه دامداری صنعتی و سنتی، افزایش تنوع شغلی در سطح روستا، به‌خصوص برای جوانان، نیاز به سرمایه‌گذاری تولیدی در روستا، فراهم کردن زمینه‌های اشتغال‌زایی غیرکشاورزی در روستا عامل ششم را می‌سازند. با دقت در این متغیرها خواهیم فهمید که این‌ها مربوط به نیازهای درآمدزایی و اشتغال‌زایی در روستاها است. هرچند که عمده شاخص‌های فوق از نظر رتبه میانگین نسبت به سایر متغیرها از دیدگاه جامعه آماری

انرژی (گازرسانی)، دسترسی به کیفیت راه‌های ارتباطی (خاکی، آسفالت، وسایل نقلیه)، نیاز به خدمات ارتباطی و کیفیت (تلفن، موبایل)، دسترسی به کیفیت راه‌های ارتباطی (خاکی، آسفالت، وسایل نقلیه)، دسترسی به خطوط حمل‌ونقل عمومی در روستا، برق‌رسانی به روستاها و زمین‌های کشاورزی، نیاز روستا به توسعه زیرساخت جاده‌ای در سطح روستا در عامل اول قرار می‌گیرند. بار عاملی این متغیرها نشان می‌دهد که این متغیرها با این عامل همبستگی مثبت و بالایی دارند. با توجه به ماهیت متغیرهایی که در این عامل قرار گرفته‌اند، این عامل با توجه به مقدار ویژه آن (۱۰/۶۶۲) که از بقیه عامل‌های دیگر بیشتر است، بیش از ۱۳/۹۸۶ درصد از کل واریانس را تبیین می‌کند. از مباحث مذکور می‌توان استنتاج کرد که متغیرهای عوامل نیازهای زیرساختی (تأسیسات و تجهیزات) این گروه دارای همبستگی بوده است و برآیند آن در توسعه معیشت پایدار در محدوده مورد مطالعه به طور آشکار مشاهده می‌شود.

عامل دوم: متغیرهای قرارگرفته در این عامل شامل نیاز به خدمات و امکانات بهداشتی، جمع‌آوری زباله و افزایش کیفیت سطح بهداشت و نظافت در روستا و نیاز به حمایت‌های بهداشتی و درمانی است. همان‌طوری که ملاحظه می‌شود، بار عاملی این متغیرها بین ۰/۷۰۵ تا ۰/۶۰۶ متغیر است و تمامی متغیرهای با عامل دوم همبستگی مثبت دارند. با توجه به اهمیت متغیرهای تشکیل‌دهنده، نام «نیازهای بهداشتی و درمانی» برای این عامل انتخاب شده است که با مقدار ویژه آن ۳/۶۷۱، در مجموع ۴/۸۱۵ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. متغیرهای این عامل مهم شاخص‌های از عوامل درونی روستاها را در بر می‌گیرد که می‌تواند نقش مؤثری در خدمات بهداشتی و درمانی نیازمندی‌های روستاییان به دنبال داشته باشد.

عامل سوم: در این عامل متغیرهای مانند حمایت دولت برای برخورداربودن از مسکن شخصی، نیاز به حمایت‌کنندگان دولتی در ساخت‌وساز، تثبیت و سنددارشدن املاک در روستا در این عامل جای می‌گیرند که با توجه به ماهیت متغیرهای تأثیرگذار، عامل سوم با عنوان «نیازهای مسکونی» نامیده می‌شود که این عامل با مقدار ویژه ۲/۸۸۸، و در مجموع، ۳/۷۸۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. شایان ذکر است که

وضعیتی مناسبی داشته‌اند، دارای انسجام و همبستگی بوده‌اند و بار عاملی بین ۰/۶۵۶ تا ۰/۵۵۴ را به خود اختصاص داده‌اند.

عامل هفتم: در این عامل متغیرهای افزایش کیفیت دسترسی مردم به آرد و نان مرغوب در روستا، دادن امکانات دولت به تعاونی کشاورزی و فروشگاه‌های تعاونی و نیاز به حمایت دولتی در تعاونی تولیدی روستایی، عامل هفتم را می‌سازد. مقدار ویژه این عامل ۲/۲۱۰، و در مجموع، ۲/۸۹۹ درصد از واریانس را به خود اختصاص داده است. بار عاملی این متغیرهای از ۰/۶۴۸ تا ۰/۵۴۱ است که می‌تواند نقش مؤثری در پایدار معیشت مناطق روستایی فراهم کند.

عامل هشتم: متغیرهای نیاز به کارگاه‌های صنعتی و تولیدی، ایجاد کارگاه‌های صنایع دستی در بین روستاها و افزایش سطح صنایع تبدیلی در روستاها عامل هشتم را می‌سازند. مقدار ویژه این عامل برابر ۲/۱۴۱، و در مجموع، ۲/۸۰۹ درصد از واریانس را به خود اختصاص داده است. این عامل نشان می‌دهد که یکی از عوامل مؤثر برای کاهش بیکاری در منطقه مورد مطالعه است و می‌تواند زمینه را برای اشتغال‌زایی، درآمدزایی و غیره فراهم کند. بنابراین، اگر در این منطقه کارگاه‌های بیشتری رواج پیدا کند، در پایدار معیشت روستاییان مؤثر واقع خواهد شد.

عامل نهم: این عامل حدود ۲/۶۸۲ درصد کل واریانس و مقدار ویژه آن ۲/۰۴۸ است. این عامل همبستگی بالایی با چهار متغیر (وجود کارآیی پاسگاه و نیروهای انتظامی، نیاز وجود و کارآیی شورای حل اختلاف در روستا، نیاز به وجود کارآیی شورای روستایی را نشان می‌دهد. طبق جدول (۹) بالاترین همبستگی این عامل با متغیر وجود کارآیی پاسگاه و نیروهای انتظامی است که برابر با ۰/۶۸۹ است. بنابراین، این عامل را می‌توان یک عامل «وحدت انجمن‌ها و کانون‌های حل اختلاف» نامید.

عامل دهم: متغیرهای مورد استفاده در این عامل شامل نیاز به امنیت جانی در پارک‌ها و محیط روستا، نیاز به امکانات تفریحی و ورزشی عمومی، دسترسی به امکانات تفریحی (پارک، شهر بازی)، عامل دهم را تشکیل می‌دهد. مقدار ویژه این عامل ۱/۹۵۴ و در مجموع، ۲/۵۶۷ درصد از کل واریانس را به خود اختصاص داده است. بار عامل این عامل بین متغیرها از

۰/۶۵۸ تا ۰/۵۶۹ را نشان می‌دهد و زمینه را برای همبستگی قوی بین متغیرها در این عامل فراهم کرده است.

عامل یازدهم: متغیرهای مورد نظر در این عامل افزایش تعداد فضاها آموزشی، پاسخگویی مسئولان به نیازهای اجتماعی و فرهنگی مردم، برگزارهای کلاسی آموزشی برای جوانان و نوجوانان در روستاها و دسترسی به اماکن مذهبی و کتابخانه‌های عمومی، عامل یازدهم را می‌سازد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، بار عاملی این متغیرها بین ۰/۵۶۷ تا ۰/۵۱۷ متغیر است و تمامی متغیرهای با عامل یازدهم همبستگی مثبت دارند. با توجه به اهمیت متغیرهای تشکیل‌دهنده، نام «نیازهای اجتماعی و فرهنگی» برای این عامل انتخاب شده است که با مقدار ویژه آن ۱/۸۵۷، در مجموع ۲/۴۳۵ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. متغیرهای این عامل مهم این عامل طیفی از عوامل درونی روستاها را در بر می‌گیرد که می‌تواند نقش مؤثری در افزایش آگاهی اجتماعی و فرهنگی روستاییان به دنبال داشته باشد.

عامل دوازدهم: متغیرهای سطح پوشش امواج رادیویی و تلویزیونی در روستا، دسترسی به فناوری اطاعات و ارتباطات (اینترنت، تلفن، موبایل) و برخورداری از منابع اجتماعی و تکنیکی، عامل دوازدهم را می‌سازد. بار عاملی این متغیرها بین ۰/۵۶۷ تا ۰/۵۱۳ متغیر است و تمامی متغیرهای با عامل دوازدهم همبستگی مثبت دارند. با توجه به اهمیت متغیرهای تشکیل‌دهنده، نام «نیازهای تکنولوژیکی» برای این عامل انتخاب شده است که با مقدار ویژه آن ۱/۸۵۱، در مجموع، ۲/۳۸۹ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. متغیرهای این عامل مهم این عامل طیفی از عوامل درونی روستاها را در بر می‌گیرد که می‌تواند نقش مؤثری در افزایش آگاهی اجتماعی و فرهنگی روستاییان به دنبال داشته باشد.

عامل سیزدهم و چهاردهم: عامل سیزدهم و چهاردهم هرکدام با سه متغیر با مقدار ویژه ۱/۷۶۳ و ۱/۶۵۵، به ترتیب ۲/۳۱۲ و ۲/۱۷۱ درصد واریانس کل را تبیین کرده‌اند. متغیرهای سیزدهم، شامل دسترسی به بازار محل دائمی برای رفع نیاز روزانه، نیاز به مراکز تجاری برای فروش محصولات دامی و کشاورزی، دسترسی به سالن ورزشی و زمین بازی است که می‌توان این عامل را «نیازهای ورزشی و تجاری» را نامید. همچنین، عامل چهاردهم شامل زمینه مشارکت مردم

در آلوده‌سازی رودخانه و غیره با تخلیه زباله‌های خانگی و فضولات دامی، مشارکت و آگاه کردن مردم در شبکه دفع فاضلاب و آب‌های سطحی در روستا، گسترش فضای سبز در سطح روستا است که می‌توان این عامل را «نیازهای آموزش زیست‌محیطی» نام نهاد.

جدول ۹- متغیرهای هر یک از عوامل و میزان بارهای عاملی به دست آمده از ماتریس چرخش یافته

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

بار عاملی	متغیرها	عامل‌ها
۰/۷۱۶	نیاز به آب آشامیدنی لوله‌کشی	نیازهای زیرساختی (تأسیسات و تجهیزات)
۰/۷۰۴	دسترسی به سوخت و انرژی (گازرسانی)	
۰/۶۳۱	دسترسی به کیفیت راه‌های ارتباطی (خاکی، آسفالت، وسایل نقلیه)	
۰/۵۸۴	نیاز به خدمات ارتباطی و کیفیت (تلفن، موبایل)	
۰/۵۵۴	دسترسی به خطوط حمل‌ونقل عمومی در روستا	
۰/۵۲۱	نیاز به برق‌رسانی به روستاها و زمین‌های کشاورزی	
۰/۵۱۴	نیاز روستا به توسعه زیرساخت جاده‌ای در سطح روستا	نیازهای بهداشتی و درمانی
۰/۷۰۵	نیاز به خدمات و امکانات بهداشتی	
۰/۶۱۶	نیاز به جمع‌آوری زباله و افزایش کیفیت سطح بهداشت و نظافت در روستا	
۰/۶۰۶	نیاز به حمایت‌های بهداشتی و درمانی	نیازهای مسکنی
۰/۶۳۱	حمایت دولت برای برخوردار بودن از مسکن شخصی	
۰/۵۷۸	نیاز به حمایت‌کنندگان دولتی در ساخت‌وساز	
۰/۵۷۳	تثبیت و سنددار شدن املاک در روستا	
۰/۶۵۵	ایجاد گسترش خیابان و میدانی مناسب	نیاز به معابر
۰/۵۶۸	نیاز به زیباسازی معابر در روستا	
۰/۵۵۵	نیاز به رعایت اصول فنی احداث معابر (رعایت عرض، شیب، حریم)	
۰/۵۲۳	تسطیح و توسعه معابر (سنگ‌فرش، جدول‌گذاری) در روستا	
۰/۶۴۵	نیاز به سرمایه‌گذاری بخش دولتی و غیردولتی و ایجاد اشتغال‌زایی جوانان	نیازهای اعتبارات روستاییان
۰/۵۹۰	نیاز به منابع مالی و وام‌های بانکی برای تولیدات کشاورزی و دامداری و باغداری و پرورش ماهی	
۰/۵۶۸	نیاز به جریان منابع اقتصادی (پول، کالا) به داخل ناحیه روستایی	
۰/۵۴۶	دسترسی به کمک بلاعوض دولتی برای جبران خسارات	
۰/۶۵۶	نیاز به سرمایه‌گذاری در توسعه دامداری صنعتی و سنتی	نیازهای اشتغال‌زایی
۰/۶۵۴	نیاز به افزایش تنوع شغلی در سطح روستا به خصوص برای جوانان	
۰/۵۷۸	نیاز به سرمایه‌گذاری تولیدی در روستا	
۰/۵۵۴	فراهم کردن زمینه‌های اشتغال‌زایی غیر کشاورزی در روستا	
۰/۶۴۸	افزایش کیفیت دسترسی مردم به آرد و نان مرغوب در روستا	نیاز به تعاونی‌ها
۰/۶۴۵	دادن امکانات دولت به تعاونی کشاورزی و فروشگاه‌های تعاونی	
۰/۵۴۱	نیاز به حمایت دولتی در تعاونی تولیدی روستایی	
۰/۵۸۹	افزایش سطح صنایع تولیدی در روستاها	نیازها به کارگاه‌های صنعتی و تولیدی
۰/۵۴۷	ایجاد کارگاه‌های صنایع دستی در بین روستاها	
۰/۵۲۳	افزایش سطح صنایع تبدیلی در روستاها	
۰/۶۸۹	وجود کارآیی پاسگاه و نیروهای انتظامی	نیاز به انجمن‌ها و کانون‌های حل اختلاف
۰/۵۸۹	نیاز وجود و کارآیی شورای حل اختلاف در روستا	
۰/۵۸۷	نیاز به وجود و کارآیی شورا روستایی	

ادامه جدول ۹

بار عاملی	متغیرها	عامل‌ها
۰/۶۵۸	نیاز به امنیت جانی در پارک‌ها و محیط روستا	نیاز به اوقات فراغت
۰/۶۵۸	نیاز به امکانات تفریحی و ورزشی عمومی	
۰/۵۶۹	دسترسی به امکانات تفریحی (پارک، شهرسازی)	
۰/۵۶۷	افزایش تعداد فضاهای آموزشی	نیازهای اجتماعی و فرهنگی
۰/۵۲۶	پاسخ‌گویی مسئولان به به نیازهای اجتماعی و فرهنگی مردم	
۰/۵۱۹	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای جوانان و نوجوانان در روستاها	
۰/۵۱۳	دسترسی به اماکن مذهبی و کتابخانه‌های عمومی	
۰/۵۶۷	سطح پوشش امواج رادیویی و تلویزیونی در روستا	نیازهای تکنولوژیکی
۰/۵۴۵	دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات (اینترنت، تلفن، موبایل)	
۰/۵۱۳	برخورداری از منابع اجتماعی و تکنیکی	
۰/۶۵۸	دسترسی به بازار محلی دائمی برای رفع نیاز روزانه	نیازهای تجاری و ورزشی
۰/۵۷۸	نیاز به مراکز تجاری برای فروش محصولات دامی و کشاورزی	
۰/۵۱۸	دسترسی به سالن ورزشی و زمین بازی	
۰/۵۷۸	زمینه مشارکت مردم در آلوده‌سازی رودخانه با تخلیه زباله‌های خانگی و فضولات دامی	نیازهای زیست‌محیطی
۰/۵۴۷	مشارکت و آگاه کردن مردم در شبکه دفع فاضلاب و آب‌های سطحی در روستا	
۰/۵۴۶	گسترش فضای سبز در سطح روستا	

عوامل مؤثر آن در راستایی دستیابی به معیشت پایدار در یکی از بخش‌های سرفاریاب - شهرستان چرام انجام گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که نیازمندی‌های روستاییان در محدوده مورد مطالعه از عوامل مختلفی نشأت می‌گیرد که براساس تحلیل عاملی در ۱۴ گروه قرار گرفته و در حدود ۵۲/۴۳۳ درصد واریانس را تبیین می‌کند. در تحلیل عاملی متغیرهای مؤثر برای نیازمندی‌های روستاییان، عامل اول به نام «نیازهای زیرساختی (تأسیسات و تجهیزات)» با تبیین بیش از ۱۳/۹۸۶ درصد از کل واریانس به‌عنوان اثربخش‌ترین عامل معرفی شد. از بین گویه‌های مرتبط با آن، نیاز به آب آشامیدنی لوله‌کشی، دسترسی به سوخت و انرژی (گازرسانی)، دسترسی به کیفیت راه‌های ارتباطی (خاکی، آسفالت، وسایل نقلیه)، خدمات ارتباطی و کیفیت (تلفن، موبایل)، دسترسی به کیفیت راه‌های ارتباطی (خاکی، آسفالت، وسایل نقلیه)، دسترسی به خطوط حمل‌ونقل عمومی در روستا، برق‌رسانی به روستاها و زمین‌های کشاورزی و نیاز روستا به توسعه زیرساخت جاده‌ای در سطح روستا به‌عنوان نیازمندترین معرفی می‌شوند.

عامل دوم با نام عامل نیازهای بهداشتی و درمانی با تبیین حدود ۴/۸۱۵ درصد از کل واریانس بعد از عامل اول، مهم‌ترین

نکته قابل ذکر این‌که تمامی عوامل مذکور در مجموع ۵۲/۴۳۳ درصد واریانس کل متغیرها را تبیین می‌کنند و ۴۷/۵۳۸ درصد از واریانس باقی‌مانده مربوط به سایر عواملی است که پیش‌بینی آن‌ها میسر نشده است؛ در ضمن از میان ۶۰ متغیر مورد بررسی در مجموع، ۵۰ متغیر در تبیین عوامل دخالت داشتند و باقی‌مانده به این علت که بار عاملی آن‌ها کمتر از ۰/۵ بود، از تحلیل حذف شده‌اند. با توجه به تحلیل صورت‌گرفته، می‌توان ۵۰ متغیر مورد بررسی را با عنوان ۱۴ عامل نیازهای زیرساختی (تأسیسات و تجهیزات)، بهداشتی و درمانی، مسکونی، معابر، اعتبارات روستاییان، درآمدزایی و اشتغال‌زایی، تعاونی‌ها، کارگاه‌های صنعتی و تولیدی، انجمن‌ها و کانون‌های حل اختلاف، اوقات فراغت، اجتماعی و فرهنگی، تکنولوژیکی، ورزشی و تجاری و نیازهای آموزش زیست‌محیطی نام‌گذاری کرد.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت رویکرد معیشتی در اقدامات توسعه‌ای انسانی، به‌ویژه در مناطق کم‌توسعه، این پژوهش با هدف بررسی نیازمندی‌های روستاییان در نواحی روستایی و تبیین

عامل معرفی شد. نیاز به خدمات و امکانات بهداشتی، نیاز به جمع‌آوری زباله و افزایش کیفیت سطح بهداشت و نظافت در روستا از مهم‌ترین متغیرهای این عامل است. در مجموع، عامل اول و دوم با سهمی معادل ۱۸/۸۰۱ درصد از کل واریانس، در بین ۱۴ عامل استخراج‌شده در بالاترین رده قرار می‌گیرد. همچنین، طبق تجزیه و تحلیل به‌دست‌آمده، عامل نیازهای ورزشی و تجاری و آموزش زیست‌محیطی کمترین عامل را به خود اختصاص داده‌اند که از دیدگاه روستاییان در اولویت‌های پایین‌تری قرار گرفته است.

همچنین، براساس مدل ال تی ای سی در محدوده مورد مطالعه می‌توان اظهار کرد که مشکلات ناشی در روستاهای نمونه، مانند چرخ زنجیره است که به هم وابسته هستند و این در صورتی است که اگر یک مشکل جزئی پیش بیاید، به کل سیستم آسیب وارد خواهد شد و دیگر چرخ‌های مدل ال تی ای سی از کار افتاده و مشکلاتی را در بخش‌های مختلف از سیاست، ارتباطات، جنسیت و محیط روانی به وجود خواهد آورد؛ مثلاً با توجه به مدل ال تی ای سی در محدوده مورد مطالعه می‌توان اظهار کرد که توجه به نیاز خدمات و امکانات بهداشتی، جمع‌آوری زباله و افزایش کیفیت سطح بهداشت و نظافت در روستا و نیاز به حمایت‌های بهداشتی و درمانی یکی از نیازهای اساسی مردم روستاییان است و دومین عامل مهم را در بین روستاییان به خود اختصاص داده است و از طرف دیگر، یکی از اصول اساسی این مدل است که با دیگر متغیرهای چون زیرساخت‌ها، پناهگاه، سیاست مرتبط است که با چرخ مدل ال تی ای سی مطابقت دارند. بر این اساس، می‌تواند پیشنهادی نهایی حاصل از مطالعه حاضر را به صورت زیر ارائه کرد:

۱. توجه به اولویت‌بندی نیازهای اولیه روستاییان؛ از جمله نیاز به آب آشامیدنی سالم، افزایش کیفیت دسترسی مردم به آرد و نان مرغوب در روستا، نیاز به خدمات و امکانات بهداشتی، دسترسی به سوخت و انرژی (گازرسانی) که عوامل ضروری روستاییان را تشکیل می‌دهد؛

۲. مطرح کردن مدل طرح ال تی ای سی به‌عنوان یک پروژه کاملاً کاربردی و اجرای اصول آن با توجه کارکرد و عملکرد آن در منطقه مورد مطالعه؛

۳. پاسخگویی مسئولان به نیازهای اجتماعی و فرهنگی مردم در محدوده مطالعه با توجه به اولویت‌بندی نیازهای آن‌ها؛

۴. توجه مسئولان به استفاده از مدل توسعه جامعه کامل / مدل نسل معیشتی به‌عنوان یک چهارچوب برای طرح ال تی ای سی برای نقاط روستاهای محدوده مورد مطالعه.

تشکر و قدردانی

پژوهش حاضری حامی مالی نداشته و حاصل فعالیت علمی نویسندگان است.

یادداشت‌ها

1. Food and Agriculture Organization and International Labor Organization
2. Mukherjee
3. Department for International Development
4. Chambers & Conway
5. United Nations Development Program
6. International Co-operation Aid and Welfare Organization
7. Oxford committee for famine relief
8. Sustainable livelihoods Frameworks

کتاب‌نامه

1. Ali Biki, A. H., & Mousavi Matloob, S. S. (1392/2013). The role of agriculture in poverty reduction and sustainable livelihoods of rural development. *Capital management and talent for a national conference on agriculture in the light of commerce and industry in the Zanzan province* (pp. 666-645), Zanzan, Iran. [In Persian]
2. Anabestani, A. & Javanshiri, M. (1393/2014). Factors affecting the location of land use in the rural areas. *Quarterly Journal of Economics space and Rural Development*, 1(7), 35-54. [In Persian]
3. Chambers, R., & Conway, G. (1992). *Sustainable rural livelihoods: practical concepts for the 21st century*. Institute of Development Studies (UK).

4. Fadayi, A.M., & Zahedi, M. R. (1385/2006). Compare health indicators in a village design Paplvt basic development needs (BDN) Chaharmahal and Bakhtiari. *Shahrekord University of Medical Sciences*, 8(1), 13-19. [In Persian]
5. FAO, & ILO. (2009). The Live hood assessment tool-kit. Rome and Geneva: Food and Agriculture Organization of the United Nations. *International Labour Organization*.
6. Hezarjaribi, J., & Safari Shali, R. (1388/2009). Satisfaction with life and feel secure in its position, Study among citizens. *Journal of Social Security*, 1(3), 8-28. [In Persian]
7. IFAD (2012). Private-Sector Strategy: Deepening IFAD s engagement with the private sector, *International Fund for Agricultural Development (IFAD)*. Enabling poor rural people to overcome poverty.
8. Jomepour, M., Kiyoumars, N. (1383/2005). Investigation of tourism impact on the livelihood activities and assets of rural households, (case study: Zeeyarat village in Gorgan County). *Tourism Management Studies*, 2(7), 87-120. [In Persian]
9. Joumepour, M. (1384/2005). *Introduction to rural development planning perspectives and methods* (1nd ed.). Tehran: SAMT publication. [In Persian]
10. Joumepour, M. (1391/2012). The third kind settlements for achieving an appropriate pattern of settlement in the area of sustainable development. *Journal of Research and Rural Planning*, 2(2), 1-27. [In Persian]
11. Joumepour, M., & Kiyoumars, N. (1391/2012). The effects of tourism on assets and livelihoods in the context of sustainable livelihoods tourism activities, case study: Village Pilgrimage. *Journal of Tourism Management Studies*, 17(17), 87-119. [In Persian]
12. Karamidehkordi, A., & Ansari, A. (1391/2012). Range management plans and watershed impact on sustainable livelihoods of rural households in the city of Zanjan. *Modern Technology in Agriculture*, 5(2), 107-136. [In Persian]
13. Mahdavi, M., Shamasodini, A. (1392/2013). An analysis on the role of environmental capabilities on sustainable development of rural regions (Case study: Central District of Rostam County). *Territory*, 10(39), 21-38. [In Persian]
14. Mukherjee, S. (2007). Total rural development-A new paradigm for sustainability introducing object orientation for the development of reusable models for rural development. *Sankalpa Research Center, Ref SRC/SLD/TRD07, Revision, 3*.
15. Mukherjee, S. (2009). Livelihoods Training & Education Center (LTEC) to showcase village-based sustainable livelihoods programs, *Sankalpa Research Center, Appropriate Techno Logy, SRC/ATD/LTEC.01 Revision 3, and 24th November 2009*.
16. Shahrakie, M., Sharifzadeh, M. (1394/2015). Investigating the role of fish farming in sustainable rural livelihood of Zahedan County farmers. *Journal of Rural Studies*, 6(1), 97-116. doi: 10.22059/jrur.2015.54233. [In Persian]
17. Sojasi Qeydari, H., Sadqlou, T., & Palouch, M. (1392/2013). Prioritize sustainable rural livelihood development strategies with TOPSIS- SWOT- Fuzzy hybrid model: a case study Khodabande County. *Journal of Village and Development*, 16(2), 85-110. [In Persian]
18. Statistical Center of Iran. (1390/2011). *Cultural identity of the country, the charam county in 2011*. Tehran: Iran Statistics Center. [In Persian]
19. Tavakoli, J. (1388/2009, December). Sustainable livelihoods approach to poverty reduction and environmental protection, agriculture and natural resources in the consumption pattern of reform National Congress, Kermanshah, Razi University. [In Persian]